

соченост, жанрови особености и родови черти произведения: от романи и сборници със стихотворения до отделни статии, есета, стихове, паремийни форми. Струва ми се излишно да изтъквам, че те представят реалната личност в амбицията ѝ за многоизмерност и разнопосочност² посредством измислените автори от Острова. За съжаление досега не е обхрнато внимание на факта, че като минимум, в очерците за отделните поети, съществуват и имат своето усложнено художествено битие въпросните наименования. Те са твърде интересен литературен факт с цял комплекс от характеристики. Ясно е, че от чисто теоретична гледна точка в тях са разкрити посоки на Пенчо-Славейковото мислене, очертан е кръг от представителни теми, идеи и сюжети, които той би искал да разработи, или би искал да заяви като „запазена“ територия. Не по-малко вярно е и обратното твърдение – в духа на провокативното и парадоксално Пенчо-Славейково мислене: чрез цитираните основни идеи или преразказаните съдържания авторът би искал да покаже какви сюжети, кризисни ситуации и преживяващи драматизъм герои не си струва да бъдат разработвани в завършени литературни текстове³.

На споменатия в началото на статията колегиум бях нарекъл подобно явление „литература на намеренията“; и струва ми се съвършено справедливо е тя да включва, освен означени заглавия, още и наброски, скици, планове, наименования в запазените архиви на творците. Чрез подобни означения изследователите не само могат да проследят конкретен креативен процес, и не просто могат да възпроизведат адекватно-достовърно творческия път на даден автор. Особеното значение на подобни факти се крие в разкриване на пълната и точна картина на литературно-историческите тенденции през определен период. Ще приведа един нат-

² Подобна идея аргументирах отдавна в статията си „Лицата на непознатия Славейков“ – Литературна мисъл, 1981, № 2, 125–131.

³ Тук е мястото да отбележа, че П. П. Славейков в „На Острова на блажените“ пародира в най-голяма степен идеята за завършеност на художественото произведение, така неистово поставена от романтиците и неоромантиците. Твърде голяма част от означените и непубликувани произведения се оказват недовършени. Често цитираното стихотворение се прекъсва даже не на строфичната граница, както е естествено за поетическата мисъл, а по средата на стиха. По средата на изречението прекъсват също така цитирани романи, мемоари, писма, изказвания. Тук е редно да припомним „изискването“, неведнъж изказвано от самия П. П. Славейков – че творецът трябва да се стреми към „единствен и съвършен текст“ за своята творба. И, както е известно, той упорито и продължително обработва почти всички свои произведения. При това обаче се получават множество текстове за едно и също произведение; или отново се сблъскваме с пародиране на самата „святая светих“ – съвършената творба.